

یندیهوده

www.ketab.ir

دکتر زینب برخوردار
(دانشیار دانشگاه تهران)

سرشناسه:	برخورداری، زینب، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور:	پند بیهوده / زینب برخورداری.
مشخصات نشر:	مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری:	۱۵۲ ص.
شابک:	۰-۵۷۸-۰۶-۶۰۰۰-۹۷۸.
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیبیا.
یادداشت:	یادداشت: کتابنامه: ص ۱۴۹.
موضوع:	نصیحت.
موضوع:	Advice.
موضوع:	نصیحت -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام.
موضوع:	Islam -- Religious aspects -- Advice.
شناسه افزوده:	آستان قدس رضوی. بنیاد پژوهشهای اسلامی.
رده‌بندی دیوینی:	۲۹۷/۶۷.
رده‌بندی کنگره:	BP ۲۴۹.
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۸۷۳۹۳۵۲.

پند بیهوده

دکتر زینب برخورداری (دانشیار دانشگاه تهران)

ارزیابان: دکتر محمد جواد فلاح، دکتر امیرحسین مرادی

ویراستار: محمد رضا نجفی

حروف نگار: محمود رسولی

چاپ اول: ۱۴۰۰ / ۱۰۰۰ نسخه، رقعی / بها: ۴۰۰,۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶-۹۱۷۳۵

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۰۵۱-۳۲۲۳۰۸۰۳

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست

۷	سخن ناشر.....
۹	مقدمه.....
۱۳	پیشگفتار.....
۱۶	فصل یکم: پند به مثابه گونه‌ای از ارتباط.....
۱۷	۱. چیستی پند و پنددهی.....
۲۰	۲. تحقق پند و شرایط آن.....
۲۴	پنج زبانِ هم‌زمان.....
۲۸	فصل دوم: پند و اخلاق.....
۲۹	۱. پند در ترازوی اخلاق.....
۳۶	۲. جایگاه پند و اندرز در رشد اخلاقی.....
۳۹	فصل سوم: گونه‌های پند.....
۴۱	یک. پند کلامی صریح و نثر.....
۴۲	دو. پند صریح و منظوم.....
۴۲	سه. پند حکمت‌آموز.....
۴۳	چهار. طنز.....
۴۳	پنج. مَثَل.....

- شش. اندرز دینی. ۴۴
- هفت. وصایا و عهدنامه ها. ۴۴
- هشت. قصه. ۴۵
- نه. پند از جنس آینه. ۴۶
- ده. پند همراه با استدلال. ۴۶
- یازده. پند با انگاره آفرینی. ۴۷
- دوازده. گونه تلفیقی. ۴۷
- فصل چهارم: از بیهوده کاری تا بهره‌وری** ۵۲
- بهره‌وری ملی. ۵۵
- فرصت خوداریابی. ۵۷
- سنجه بهره‌وری. ۵۷
- دغدغه بهره‌وری برنامه‌های اخلاقی. ۵۸
- از مقصریابی تا مسئله‌یابی. ۶۰
- فصل پنجم: واعظ بیهوده‌گو، گوش ناشنوا** ۶۴
۱. پندده بیهوده‌کار. ۶۶
۲. پندگیرنده و گوش ناشنوا. ۷۳
۳. شیوه پنددهی. ۷۸
۴. موقعیت پنددهی. ۷۹
۵. درون‌مایه پند. ۸۰
- فصل ششم: تله‌های پند** ۸۲
- یک. تله فرافکنی. ۸۵
- دو. تله برچسب‌زنی. ۸۵
- سه. تله «یا». ۸۶

۸۶.....	چهار. تلۀ تکرار.....
۸۷.....	پنج. تلۀ انباشت پند.....
۸۷.....	شش. تلۀ بن بست پنداری.....
۹۱.....	فصل هفتم: جایگاه‌های پندهای ناشدنی.....
۹۳.....	جایگاه‌های پند ناشدنی.....
۹۴.....	۱. پند به محال.....
۱۰۰.....	۲. پند به چیزی که رخ نمی‌دهد.....
۱۰۷.....	فصل هشتم: پیامدهای پند بیهوده.....
۱۰۸.....	۱. حیرت و سرگشتگی.....
۱۱۱.....	۲. احساس بلاتکلیفی.....
۱۱۳.....	۳. احساس گناه.....
۱۱۴.....	۴. احساس فروماندگی.....
۱۱۶.....	۵. احساس فرومایگی.....
۱۱۷.....	۶. اخلاق‌گریزی.....
۱۱۸.....	۷. بی‌اعتمادی به پنددهنده.....
۱۱۹.....	۸. پندگریزی.....
۱۲۰.....	۹. اخلاق‌ستیزی.....
۱۲۳.....	فصل نهم: دوراهۀ پند و اعتدال.....
۱۲۷.....	بلاتکلیفی اخلاقی.....
۱۲۹.....	مهارت جست‌وجو از راه سوم.....
۱۳۶.....	فصل دهم: مهارت‌های پنددهی.....
۱۳۹.....	مهارت‌های چندوجهی.....

سخن ناشر

عن عبدالسلام بن صالح الهروي قال: سَمِعْتُ أبا الحسن عليَّ بن موسى الرضا عليه السلام يقول: رَحِمَ الله عبداً أحيا أمرنا. فقلتُ له: وَكَيْفَ يُحْيِي أَمْرَكُمْ؟ قال: يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا^۱.

حمد و سپاس بی حد خداوند بزرگ و دانا را سزد که غایت آفرینش انسان را معرفت و عبودیت ذات مقدس خود قرار داد و فرمود: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾^۲. درود بر پیامبران الهی به ویژه حضرت خاتم انبیا محمد مصطفی صلی الله علیه و آله که با تزکیه و تعلیم کتاب و حکمت، زمینه ساز تحقق این هدف متعالی شدند و سلام بر امامان معصوم علیهم السلام، به خصوص عالم آل محمد صلی الله علیه و آله، حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام که ستارگان پرفروغ آسمان معرفت و عبودیت اند و راهنمایان بشر در صراط مستقیم معرفت و بندگی، و رحمت خدا بر عالمان و پژوهشگرانی که در طول

۱. عیون اخبار الرضا علیه السلام ج ۱، ص ۳۰۷؛ از امام رضا علیه السلام شنیدم که می فرمود: خدا رحمت کند کسی که امر ما را زنده کند. عرض کردم: امر شما را چگونه زنده کند؟ فرمود: علوم ما را فراگیرد و به مردم بیاموزد، که اگر مردم زیبایی های کلام ما را بدانند از ما پیروی خواهند کرد.

۲. ذاریات / ۵۶: «و جن وانس را نیا فریدم مگر برای آنکه مرا بپرستند».

تاریخ با فراگیری و نشر علوم و معارف اسلامی به احیای امر امامت و ولایت پرداخته و مردم را با زیبایی‌های فرهنگ اصیل اهل بیت علیهم‌السلام آشنا ساخته‌اند. بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی بر اساس نگاه ژرف تولیت فقید این آستان ملک پاسبان در سال ۱۳۶۳ به دستور معظّم له تأسیس شد و با الهام از منویات رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی رحمه‌الله و دیدگاه‌های حکیمانه خلف صالح ایشان، مقام معظّم رهبری، حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای مدّظله‌العالی، و رهنمودهای تولیت معزز، با تشکیل گروه‌های پژوهشی و استفاده از نخبگان حوزه و دانشگاه، در راستای تأمین نیازهای فرهنگی جامعه و نظام اسلامی و نسل جوان و زائران بارگاه منور رضوی، به پژوهش و نشر علوم و معارف اسلامی نبوی و سیره اهل بیت عصمت علیهم‌السلام پرداخته و به فضل الهی به توفیقات ارزنده‌ای دست یافته است.

* * *

کتاب پند بیهوده گامی است در جهت اثربخش کردن پنددهی، به عنوان یکی از رایج‌ترین روش‌های ترویج اخلاق. این نوشتار با موشکافی فرایند پنددهی و پندپذیری، به موانع اثربخشی پند و اثرات پند بیهوده عطف توجه دارد؛ اما به همین حد بسنده نکرده درباره پیامدهای پنددهی بیهوده هشدار می‌دهد. ارائه راهکارهایی برای خروج از دوراهه پنددهی بیهوده و ترک پنددهی، خاتمه بخش مباحث است.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
آستان قدس رضوی